

Huvudman

Fredsbergs Friskola ekonomiska
förening
info@fredsbergsskola.se

Ärendet

Tillsyn av förskoleklass och grundskola Fredsbergs Friskola i Töreboda kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Fredsbergs Friskola ekonomiska förening att senast den **26 oktober 2026** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande biblioteksplanen och bemanning av skolbiblioteket. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Fredsbergs Friskola ekonomiska förening inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Fredsbergs Friskola ekonomiska förening ska vidta följande åtgärder

Biblioteksplan

1. Se till att upprätta en biblioteksplan som omfattar uppgifter om hur ändamålet med skolbiblioteksverksamheten ska uppnås. Se vidare till att biblioteksplanen omfattar uppgifter om bemanning. Huvudmannen ska i samband med redovisningen av vidtagna åtgärder inkomma med en biblioteksplan som innehåller ovanstående uppgifter. (2 kap. 24 c § skollagen)

Bemanning av skolbibliotek

1. Se till att skolenhetens bibliotek bemannas i sådan utsträckning att elevernas medie- och informationskunnighet främjas. Huvudmannen ska inkomma med en redogörelse över vilka åtgärder som vidtagits för att skolenhetens bibliotek bemannas i den utsträckningen att ändamålen med ett skolbibliotek uppnås. (2 kap. 24 d § skollagen)

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Fredsbergs Friskola en anmärkning avseende brist rörande tillgång till skolbibliotek. Fredsbergs Friskola ska senast den **26 oktober 2026** vidta de åtgärder som huvudmannen bedömer är nödvändiga för att avhjälpa påtalad brist. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet om anmärkning får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 330, 581 03 Linköping. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr SI 2026:3580) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har våren 2026 inlett en tillsyn av Fredsbergs Friskola i Töreboda kommun. I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Fredsbergs Friskola följer gällande bestämmelser om elevers tillgång till bemannade skolbibliotek.

Tillsynen har genomförts den 25 maj 2026 genom intervjuer med elever, personal i biblioteksverksamheten och rektorn samt observationer. Som en del av tillsynen har även skolenhetens biblioteksplan granskats. Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Biblioteksplan

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Huvudmannen har inkommit med en biblioteksplan för Fredsbergs Friskola. Av planen framgår ändamålen med skolbiblioteket samt vissa visioner och mål för verksamheten. Till exempel framgår att ett mål för perioden 2025–2030 är att biblioteket ska vara bemannat av en utbildad skolbibliotekarie under delar av veckan. Ytterligare mål är att skolbiblioteket ska ha tydliga rutiner för utlåning och återlämning av böcker. Av biblioteksplanen framgår att skolbibliotekets ändamål ska uppnås genom ett anpassat medieutbud och pedagogiska aktiviteter. Några exempel på aktiviteter eller hur utbudet ska bidra till att uppfylla ändamålen framgår dock inte. Det framgår inte heller av biblioteksplanen något om skolbibliotekets bemanning i tid eller om när biblioteksansvarig är på plats, istället hänvisas till ett schema som finns utanför skolbiblioteket. Schemat visar dock bara när biblioteket är öppet och inte när biblioteket är bemannat.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår även att varje huvudman ska i en biblioteksplan precisera hur ändamålet med skolbiblioteksverksamheten ska uppnås. En kommun eller en region kan anta en särskild skolbiblioteksplan eller beskriva skolbiblioteksverksamheten i den biblioteksplan som den ska anta enligt 17 § bibliotekslagen. (2 kap. 24 c § skollagen)

Av förarbetena till skollagen framgår bland annat att regeringen föreslår att det ska införas ett krav i skollagen på att skolbibliotek ska vara bemannade i sådan utsträckning att ändamålen med skolbibliotek uppnås. I och med att huvudmannen i biblioteksplanen ska precisera hur ändamålet med skolbiblioteksverksamheten ska uppnås ska biblioteksplanen alltså även omfatta bemanningen av skolbiblioteket. Det ska således i biblioteksplanen anges t.ex. hur många timmar i veckan och med vilken frekvens en skolbibliotekarie ska vara på plats. (prop. 2023/24:164 s. 37)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att biblioteksplanen inte uppfyller författningarnas krav. Av tillsynen framgår visserligen att rektorn har tagit fram en biblioteksplan som gäller för skolbiblioteksverksamheten för perioden 2025–2030. I planen anges olika övergripande mål och visioner med skolbibliotek men det framgår inte hur ändamålen med

skolbiblioteksverksamheten ska uppnås vilket utgör en brist. Vidare saknas information om omfattning av bemanning, vilket också utgör en brist. Biblioteksplanen ska omfatta bemanningen av skolbiblioteket, till exempel genom att ange hur många timmar i veckan och med vilken frekvens en skolbibliotekarie ska vara på plats.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Fredsbergs Friskola ekonomiska förenings verksamhet vid Fredsbergs Friskola uppfyller inte författningarnas krav vad gäller biblioteksplanen. Det finns därför skäl att förelägga Fredsbergs Friskola ekonomiska förening att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Bemanning av skolbibliotek

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med biblioteksansvarig och rektorn framgår att den person som är skolbiblioteksansvarig inte har någon tid avsatt i sin tjänst för att arbeta med skolbiblioteket. Hen avsätter cirka 30 minuter i veckan åt att hålla ordning i lokalen och längre tid för inköp och annat vid till exempel studiedagar. Av intervju med biblioteksansvarig och rektorn framgår att biblioteksansvariges huvudsakliga uppdrag är att uppdatera utbudet och hålla ordning i bibliotekslokalen. Biblioteksansvarig arbetar visserligen för att inspirera elever till läsning genom att ställa fram och visa elever och lärare nyinkomna böcker eller böcker utifrån vissa teman i skolbiblioteket. Hen genomför också årligen en barnboksvecka tillsammans med övrig personal. Av intervju med skolbiblioteksansvarig och rektorn framgår att arbetet med att stärka elevernas medie- och informationskunnighet åligger undervisande lärare och att hen inte har någon tid avsatt för och genomför inte några sådana insatser. Av huvudmannens synpunkter på tjänsteanteckningen framgår att det finns en plan för hur biblioteksansvarig personal kommande läsår ska arbeta för att stärka elevernas medie- och informationskunnighet.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att utöver de ändamål som anges i 2 § bibliotekslagen (2013:801) ska ett skolbibliotek främja elevernas läsande och medie- och informationskunnighet. (2 kap. 24 b § skollagen)

Av skollagen framgår bland annat att skolbiblioteken ska vara bemannade i sådan utsträckning att ändamålen med skolbibliotek uppnås. (2 kap. 24 d § skollagen)

Av förarbeten till skollagen framgår att utöver att främja elevernas läsförmåga anser regeringen att förmågan att finna, analysera, kritiskt värdera och skapa information i olika medier och sammanhang är av central betydelse för skolbiblioteksverksamheten. Lik som läsförståelse är medie- och informationskunnighet en förmåga som är väsentlig såväl för elevers möjligheter att fungera som samhällsmedborgare och delta i det demokratiska samtalet som för deras kunskap utveckling i skolans alla ämnen. I ett samhälle med snabb och omfattande spridning av information är elevers kunskaper inom informationssökning och källkritik även viktiga för att bygga upp en motståndskraft mot desinformation och propaganda. (prop. 2023/24:164, s. 24)

Av förarbetena framgår vidare att bemanningen behöver vara av den omfattningen att det är fråga om ett skolbibliotek enligt den definition som framgår av 24 a §, dvs. en samlad, gemensam och ordnad verksamhet med ett allsidigt och målgruppsanpassat utbud av analoga och digitala medier som ställs till lärarnas och elevernas förfogande för att användas som en resurs i undervisningen. Det innebär att skolbibliotekarierna måste ha tid att fortlöpande se till att utbudet uppdateras och anpassas efter de olika elevgrupperna på skolan och till att interagera med övrig personal och elever. Hur omfattande bemanningen ska vara får huvudmännen bedöma vid organiseringen av skolbiblioteksverksamheten utifrån elevsammansättningen och de lokala förutsättningarna. Bemanningen måste dock vara av den omfattningen att de i 24 b § angivna ändamålen med skolbibliotek uppnås, dvs. utöver de ändamål som anges i 2 § bibliotekslagen (2013:801) ska ett skolbibliotek främja elevernas läsande och medie- och informationskunnighet. (prop. 2023/24:164, s. 67)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att verksamheten inte uppfyller författningarnas krav vad gäller bemanning av skolbibliotek. Skolbibliotek ska vara bemannat i sådan omfattning att ändamålen med biblioteket uppfylls. Av tillsynen framgår visserligen att en biblioteksansvarig arbetar med att ordna och uppdatera utbudet och ställa det till lärarnas och elevernas förfogande för att användas som en resurs i undervisningen. Hen arbetar också till viss del med att främja elevers läsning. Däremot arbetar

biblioteksansvarig i nuläget inte på något sätt för att främja elevernas medie- och informationskunnighet. Skolinspektionen bedömer därmed att biblioteket inte är bemannat i en sådan utsträckning så att elevernas medie- och informationskunnighet främjas.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Fredsbergs Friskola ekonomiska föreningens verksamhet vid Fredsbergs friskola uppfyller inte författningarnas krav vad gäller Bemanning av skolbibliotek. Det finns därför skäl att förelägga Fredsbergs Friskola ekonomiska förening att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Anmärkning

Tillgång till skolbibliotek

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av observationer och intervjuer med elever, ansvarig för biblioteket och rektorn framgår att det finns ett bibliotek på skolenheten som är tillgängligt dagligen för alla elever på skolan.

Vidare framgår att lokalen hålls ordnad av biblioteksansvarig, att utbudet av analoga medier är målgruppsanpassat samt att det finns ett varierat utbud av till exempel skönlitteratur, faktaböcker, böcker på andra språk och lättlästa böcker. Av samtliga intervjuer framgår att elever och lärare använder biblioteket och dess utbud i undervisningen, främst för att låna böcker för läsning.

Av observationer och intervjuer med elever, biblioteksansvarig och rektorn framgår att eleverna har tillgång till digitala medier i olika format och kulturuttryck som exempelvis film men att det inte är något som tillhandahålls av skolbiblioteket eller är möjligt att nå från en dator i skolbiblioteket. Av intervjuerna framgår att alla elever i årskurs 6 har var sin skoldator och att lärare i övriga årskurser kan låna en klassuppsättning datorer för undervisning. På så sätt kommer eleverna åt skolans digitala plattform i undervisningen där de har tillgång till bland annat UR Play och lättlästa digitala böcker men det är inget de kan nyttja som en resurs i skolbiblioteket.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår bland annat att eleverna i förskoleklass och grundskolan ska ha tillgång till skolbibliotek på den egna skolenheten. Med skolbibliotek avses i denna lag en samlad, gemensam och ordnad verksamhet med ett allsidigt och målgruppsanpassat utbud av analoga och digitala medier som ställs till lärarnas och elevernas förfogande för att användas som en resurs i undervisningen. (2 kap. 24 a § skollagen)

Av läroplanen framgår att rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda skolbibliotek. (Lgr22, 2.8 Rektorns ansvar)

Av förarbeten till skollagen framgår att för att främja elevernas läsande och medie- och informationskunnighet behöver skolbiblioteken därför innehålla såväl analoga som digitala medier. Begreppet medier bör ha samma innebörd som i bibliotekslagen och innefatta både litteratur i olika format och andra kulturuttryck som musik och film (prop. 2012/13:147 s.22)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att verksamheten inte uppfyller författningarnas krav vad gäller tillgång till digitala medier i skolbiblioteket. Av tillsynen framgår visserligen inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav vad gäller att det vid skolenheten finns en samlad, gemensam och ordnad verksamhet med ett allsidigt och målgruppsanpassat utbud av analoga medier som ställs till lärarnas och elevernas förfogande för att användas som en resurs i undervisningen. Tillsynen visar dock att det i skolbibliotekets utbud saknas tillgång till digitala medier i olika format och kulturuttryck som exempelvis musik och film, vilket är en brist. Skolbiblioteket ska finnas i en särskild lokal där det bedrivs en genomtänkt verksamhet som ska vara samlad, gemensam och ordnad. Mot den bakgrunden kan digitala medier och digitala tjänster som finns tillgängliga på annan plats, inte ses som en del av skolbibliotekets utbud och innehåll. Detsamma gäller för digitala tjänster som tillhandahålls vid skolenheten men som inte finns att tillgå i skolbibliotekets lokal.

Val av ingripande

Skolinspektionen får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen. Fredsbergs Friskola uppfyller inte författningarnas krav vad gäller tillgång till digitala medier i olika format och kulturuttryck som exempelvis musik och film. Mot bakgrund av att skolenheten i övrigt

uppfyller författningarnas krav bedömer Skolinspektionen bristen som mindre allvarlig och finner därför skäl att tilldela Fredsbergs Friskola ekonomiska förening en anmärkning.

X Christina Hjalmarsson

Beslutsfattare
Signerat av: Christina Hjalmarsson

X Daniel Nilsson

Föredragande
Signerat av: Daniel Nilsson